

2. Перебудова існуючої системи викладання дисципліни за такими параметрами:

— перегляд навчальних програм і цілковита ліквідація дублювання;

— встановлення рівня знань, необхідного студентові з кожної теми дисципліни;

— підпорядкування цьому всієї системи викладання і вивчення дисципліни, тобто спрямування лекцій і семінарських занять та іспитів на знання встановленого рівня;

— **побудова лекцій за приблизно таким алгоритмом:** база (рівень) знань — мета — завдання — засвоєння — практичні вправи — контрольні запитання.

3. Реалізація практики анкетного опитування «Викладач очима студентів». Мета такого заходу не лише своєчасно реагувати на якість викладання кожної дисципліни, а й піднести роль студента в організації навчального процесу. Крім того, такий підхід уможливить об'єктивне оцінювання роботи кожного викладача щодо інтенсифікації навчального процесу та у вирішенні питань укладання трудового договору. Побудова навчального процесу за такими інноваціями, на наше переконання, дасть можливість активізувати студентське середовище до підвищення рівня навчання і засвоєння знань.

О. Д. ШАРАПОВ, професор, декан факультету інформаційних систем і технологій КНЕУ, **І. С. БОГОСЛАВЕЦЬ**, доцент кафедри економіко-математичних методів КНЕУ

МОНІТОРИНГ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ БАКАЛАВРІВ З ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН

За сучасних умов розвитку економіки, політики й державності України як великої держави важливе значення надається підготовці фахівців усіх рівнів, спеціальностей і програм. Тільки бездоганно освіченим і практично підготовленим поколінням нової формації (фахівцям ХХІ ст.) під силу вирішувати завдання, які виникають на шляху розбудови України. Цим і визначаються високі вимоги до якості підготовки бакалаврів у провідних вузах країни.

Як і в попередні історичні епохи розвитку вищої школи, так і тепер якості підготовки фахівців надавалось різне, часто проти-

лежне і суперечливе значення. Таке явище, як оцінка якості, визначалось індивідуальним суб'єктивним баченням, його загадковою природою, динамізмом і іншими складовими. Поряд з цим йому притаманні емоційне, моральне й суб'єктивне зафарблення самого слова «якість», велика кількість суб'єктів оцінки, що породжує невизначеність, багатогранність, нецілеспрямованість, декомпозицію і т. п., що не дає чіткого його розуміння.

Коливання і розмах розроблених понять і величин виміру «якості» вносить відповідний різнобій, безлад, збільшення числа визначень і інтерпретацій. Своєю чергою це спричиняються до неточності, різнобічності практичних результатів, що обумовило його вивчення й обговорення на конференціях, у літературі, методичних і навчальних матеріалах тощо.

На нашу думку, якість підготовки має подвійний характер: абсолютний і відносний. Під абсолютним розумітимемо найвищий ступінь градації якості освіти, який досягається провідними університетами світу та нашої країни.

Але для цього мають бути вибрані стандарт і шкали вимірювання, наближення якості освіти до університетського рівня. Але тут знову виникає кілька відносних і суперечливих питань. По-перше, не всі університети, інститути, коледжі мають відповідні можливості досягнути такого рівня, і тому в поняття «якість» привноситься інша, менш значуща величина виміру якості. Тому ні студенти, ні навчальні заклади не можуть досягти прийнятого ними значення. По-друге, в абсолютному розумінні цього поняття в такому разі вноситься не його оцінка, а система управління в досягненні вибраного рівня.

У відносному тлумаченні якості також виникають кілька аспектів. Перший із них — це відповідність їх обраним стандартам або специфікаціям, а другий, найважливіший — відповідність запитам споживачів, тобто відповідність поставленим цілям чи запитам практики. У цьому разі якість демонструється університетами у вигляді системи гарантії якості, яка описує якість підготовки бакалаврів відповідно до обраного чи заданого стандарту чи специфікації. При цьому зразу ж виникає нова проблема: хто оцінює і вирішує питання: є послуги вищого навчального закладу якісними чи ні? Відповідь на такі питання надають додаткову інформацію про досягнення і перспективи університету, тобто про ті характеристики, що становлять його імідж, ступінь його котирування серед абітурієнтів, студентів, викладачів і споживачів, де майбутні бакалаври будуть працювати і будувати свою кар'єру.

Світова система освіти в другій половині XX і на початку XXI ст. підготувала армію спеціалістів, яким належить ціла низка важливих відкриттів і досягнень у сфері науки, технологій, оброблення і передавання інформації, зв'язку, а також в освіті. Поряд з цим виникла сукупність суперечностей в економічному, соціальному і політичному розвитку.

Тому підготовка фахівців вищою школою має бути такою, щоб у майбутньому вони могли зняти або зменшити дію певних суперечностей: суперечності між загальним і частковим; поступове перетворення людини в громадянина світу без втрати своїх національних коренів і за активної участі в житті нації і своїх регіональних угруповань, суперечності між традиційними і сучасними тенденціями, між значним збільшенням обсягів інформації і можливостями людини її засвоїти і переробити, між змаганням у досягненні успіху й орієнтованістю на рівність, між ринковою економікою і соціально орієтованим суспільством тощо. Отже, вищій школі поряд з високою професійною підготовкою необхідно вирішувати і всі ці питання.

При цьому слід ураховувати цілу низку негативних тенденцій у розвитку і становленні фахівців: посилення бездуховності, падіння зацікавленості у вивченні математичних наук, небажання значної частини студентства отримувати додаткові знання саме з точних наук, значне омолодження контингенту студентів вечірньої та заочної форм навчання, труднощі у виділенні потоків ефективної підготовки (усереднене вивчення дисциплін), недостатнє фінансування у прогресивні технології освіти; недостатні наукові розробки таких технологій; поява нових систем оцінки знань, нескоординованість робіт у цьому напрямку; розробка державних та галузевих стандартів якості освіти і багато інших.

У КНЕУ протягом усього розвитку економічної освіти ставилися й вирішувалися такі проблеми. У цьому напрямку є низка значних досягнень. На факультеті ФІСІТ запроваджена в рамках університетської програми забезпечення якості навчання система управління підвищенням якості підготовки бакалаврів за кредитами економіко-математичного циклу. Підвищуючи ефективність таких розробок, необхідно перейти до системи моніторингу якості підготовки, в межах якої здійснюється виявлення й оцінювання проведених педагогічних дій у навчанні.

На нашу думку, моніторинг і оцінка якості навчання будуть ефективними, коли науково коректно задаватимуться стандарти і норми, які мають відповідати таким вимогам: вимірність та використовуваність, кількісне і якісне їх визначення; можливість уз-

годженості між собою і системою, в якій використовуються; урахування конкретних умов їх використання (кафедри, предмети, спеціальності); наявність або розробка апарату моніторингу; урахування досвіду факультетів, кафедр, університету в цілому і інших вузів; брак абсолютизації; розробка категорій навчальних цілей у когнитивній галузі.

Моніторинг має включати низку блоків: структурних, організаційних, основних регулюючих і нормативних масивів, блоків планування, управління, регулювання, фінансового забезпечення; блоків нових технологій навчання, методів оцінки знань студентів, аналізу стану та розвитку якості підготовки; блоків синтезу освіти, блоків технічного і матеріального забезпечення, блоків духовного становлення студентів та їх активної позиції, формування громадянської свідомості, патріотизму і мотивації активної віддачі знань у майбутній діяльності.

Ми пропонуємо в систему моніторингу ввести ще один дуже важливий блок — блок зворотного зв'язку, де самі студенти стануть активними учасниками і системи підвищення, і системи оцінки якості своєї підготовки, в тому числі й у сфері економіко-математичних наук. На основі сукупності експертних методів (де експертами будуть самі студенти), які вже розроблено на факультеті, якісно повному можна оцінити знання студентів, де оцінка з предмета стає прозорою, а студент є співучасником процесу цього оцінювання. З іншого боку, оцінюється викладання предмета, зв'язок з іншими предметами в системі підготовки бакалаврів та ін.

Розроблення системи моніторингу якості підготовки бакалаврів дає змогу спеціалісту, починаючи з вузівського періоду, вирішувати наукові, організаційні і практичні проблеми, що зробить його активним учасником життя країни і розвитку її соціально-економічних проблем.

О. Д. ШАРАПОВ, канд. техн. наук, професор кафедри інформатики,
А. Я. МАХОТКІНА, викладач кафедри інформатики КНЕУ

ІННОВАЦІЙНІ ДОСЛІДЖЕННЯ У ВИКЛАДАННІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Актуальність досліджень полягає в необхідності осмислення інновацій як перспективного напрямку підвищення якості підготовки фахівців у предметній галузі — економіці, її інформаційного середовища та назрілих змін у технології її викладання.